

1 Starobabylonština

1.1 Starobabylonština a semitské jazyky

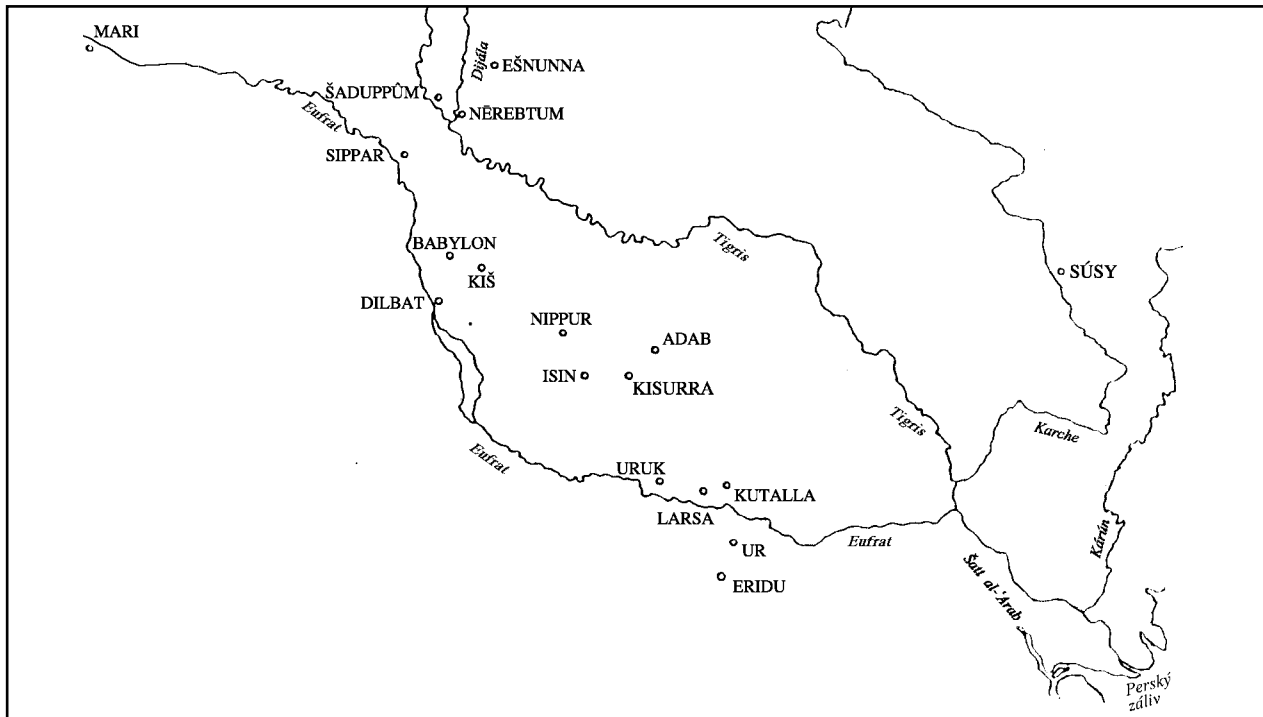
Starobabylonština je jedním z vývojových stupňů akkadštiny. Akkadština (resp. její nejstarší vývojová fáze staroakkadština) je doložena již od 27. stol. př. Kr., v královských nápisech se však objevuje až během vlády dynastie založené Sargonem Akkadským (2340-2200 př. Kr.). Akkadština je vedle eblajštiny nejstarším písemně doloženým jazykem semitské jazykové rodiny. Eblajské památky jsou doloženy od 25. stol. př. Kr. z města Ebly, ze severozápadní Sýrie. Zatímco akkadština a její vývojové fáze jsou zařazovány do východní větve semitských jazyků, eblajština patří svou jazykovou výstavbou do západní větve semitské jazykové rodiny podobně jako pozdější hebrejštiny, aramejštiny a arabštiny v 1. tis. př. Kr. Do západní větve patří také amorejština, doložená již na konci 3. tis. př. Kr. (ovšem pouze v syrských a mezopotamských vlastních jménech).

Tradiční chronologické dělení vývojových stupňů akkadštiny v Mezopotámii ve 2.-1. tis. př. Kr.:

sever	jih
• <i>staroasyrštiny</i> 20. - 18. stol. př. Kr.	• <i>starobabylonština</i> 20.-16. stol. př. Kr.
• <i>středoasyrštiny</i> 16. - 11. stol. př. Kr.	• <i>středobabylonština</i> 16. - 10. stol. př. Kr.
• <i>novoasyrštiny</i> 10. - 7. stol. př. Kr.	• <i>novobabylonština</i> 10. - 6. stol. př. Kr.

1.2 Jazyková situace na Předním východě v 1. pol. 2. tis.př.Kr.

Z hlediska genetické typologie můžeme jazyky v Mezopotámii a jejím bezprostředním okolí rozdělit do tří skupin. První tvoří již zmíněné jazyky semitské jazykové rodiny. Do druhé skupiny řadíme chetitštinu v Malé Asii, která patří do chetito-luvijské větve indoevropské jazykové rodiny. Třetí skupinu tvoří jazyky, u nichž nelze s jistotou určit jejich původ a příbuznost k známým jazykovým rodinám. Jde především o sumerštinu, kterou v této době pravděpodobně hovořily již jen nepočtené skupinky mluvčích v jižní Mezopotámii nebo byla již jazykem mrtvým, ale tradovaným v písařských školách a v náboženských obřadech. Další významné jazyky, jejichž genetické souvislosti jsou nejasné, jsou např. elamština v jihozápadním Íránu nebo churritština v severní Sýrii, severní Mezopotámii a na jihu Malé Asie.

Významné lokality, ze kterých pocházejí starobabylonské texty

1.3 Územní rozšíření starobabylonštiny

Starobabylonské písemné památky jsou datovány do 1. pol. 2. tis. př. Kr. a nacházejí se především v oblasti jižní Mezopotámie od města Ešnunny na jih, ale i v okolí Mezopotámie v elamských Súsách a v syrském Mari. Nejen ve způsobech grafického záznamu, ale i ve fonologickém, morfologickém, lexikálním a syntaktickém plánu pozorujeme četné odlišnosti mezi texty, které pocházejí z různých regionů. Na základě těchto rozdílů lze starobabylonštinu rozdělit na několik dialektů:

- oblast na severu Babylonie - severně od Nippuru
- oblast na jihu Babylonie - jižně od Nippuru
- oblast kolem řeky Dijály - zejm. Ešnunna
- oblast jihozápadního Íránu - zejm. Súsy
- oblast na středním toku Eufratu - zejm. Mari

Kromě rozdílů, které jsou podmíněny geograficky, můžeme pozorovat také rozdíly vyplývající z vývoje jazyka v časové rovině (takřka 400 let); pozorovatelné jsou především změny ve fonologickém plánu (viz kap. 3). Některé rozdíly jsou též podmíněny stylisticky (závisí na druhu textů - viz 1.5).

1.4 Písemné památky starobabylonské doby

Z literárního hlediska patří k nejvýznamnějším písemným památkám mýty a eposy (Atram-ḥašis, Gilgameš, Etana), hymny na božstva (na bohyni lásky a války Ištar, na boha Sína a Išuma), milostná lyrika (Věrný milovník), modlitby a zařikání, epické skladby historického obsahu (o staroakkadských panovnících Sargonovi a Narām-Sínovi). Tyto skladby však představují jen nepatrný zlomek písemných památek, neboť převážná většina textů je neliterárního charakteru. Patří sem velké množství královských nápisů, smluv, administrativních záznamů a soukromé i oficiální korespondence. Velký význam mají též zákoníky (Ḫammurabiho zákoník, zákony z Ešnunny) a lexikální a gramatické texty, které jsou uspořádány do rozsáhlých sbírek. Jsou doloženy i matematické a astronomické texty, texty věštecké (omina) atd.

Francouzské, anglické, německé a americké archeologické expedice přivážely od pol. 19. stol. až do začátku 2. světové války klínopisné tabulky do evropských a amerických muzeí (Londýn, Paříž, Berlín, Leiden, Petrohrad, Istanbul, New York, Philadelfie, Yale). Další písemné památky jsou roztroušeny po četných menších muzeích a soukromých

sbírkách na celém světě. Po 2. světové válce vydaly vlády v Iráku a Sýrii zákaz vývozu kulturního dědictví, takže nalezené starobabylonské tabulky a ostatní artefakty byly nadále ukládány v místních muzeích (Bagdád, Damašek, Aleppo).

Autografie tabulek (překresby klínových znaků) vydávají muzea a další vědecké instituce ve specializovaných publikačních řadách. Nejstarší tradici má řada klínopisných textů z Britského muzea (Cuneiform Texts - CT), z Berlína (Vorderasiatische Schriftdenkmäler - VS), z Louvru (Textes Cuneiformes, Musée du Louvre - TCL), americké Yale (Yale Oriental Series - YOS) a edice univerzitního muzea ve Philadelphii (University of Pennsylvania, The Museum Publications of the Babylonian Section - UM). Významná je také publikační řada Texts in the Iraq Museum (TIM) a některé další menší řady. Značné množství písemných pramenů bylo zpracováno rovněž v odborných asyriologických časopisech (Journal of Cuneiform Studies - JCS, Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie - ZA, Revue d'Assyriologie et d'Archéologie orientale - RA aj.). Velký počet textů však dosud nebyl publikován a pouze nepatrný zlomek publikovaných textů je k dispozici také ve fotografiích.

1.5 Jazykové styly

1.5.1 Jazyk dopisů a jiných neliterárních textů

Jazyk dopisů byl zřejmě velmi blízký mluvené starobabylonštině a nejlépe zrcadlí proměny jazyka. Naopak smlouvy, administrativní záznamy a jiné neliterární texty často obsahují ustálené formulace, navazující na dřívější sumerské vzory tradované v písařských školách.

1.5.2 Literární jazyk

Některé literární texty starobabylonské doby byly zapsány v tzv. hymnicko-epickém dialektu (tradiční název). Ve skutečnosti se však nejednalo o dialekt, nýbrž o literární styl, který se zvláště vyznačoval odlišným pořadím větných členů, archaickým lexikem a některými morfologickými zvláštnostmi. V tomto literárním stylu je napsána část literárních textů (hymny, mýty a eposy), ale také prology a epilygy zákoníků (např. Hammu-rabiho zákony).

2 Klínové písmo

Klínové písmo, které se používalo k zapisování starobabylonských textů, je výsledkem dlouhého vývoje, jehož počátky sahají až do 2. pol. 4. tis. př. Kr. Předpokládá se, že tvůrci tohoto písma byli Sumerové. Psa-lo se většinou na hliněné tabulky v tzv. kurzivním písmu. Pouze památky, které souvisely s reprezentací královské moci (např. Ĥammu-rabiho zákony, některé královské nápisy), byly vytesány do kamene (výjimečně i na jiné materiály) v tzv. monumentálním písmu.

2.1 Typy grafémů

Grafémy klínového písma mohou reprezentovat:

- pouze celé slovo, např. *awīlum* "člověk"
- pouze sekvenci hlásek: vokál (V) např. /i/, konsonant vokál (KV): /ra/, vokál konsonant (VK): /um/ nebo sekvenci KVK: /lum/
- jak celé slovo, tak sekvenci hlásek, např. grafém nazývaný IGI lze podle kontextu interpretovat buď jako slovo: *īnum* "oko" nebo jako sekvenci hlásek *ši*, např. *īn-šu* (IGI-*šu*) *úḫ-tap-pí-id* "vypíchl mu oko" oproti čtení jako /ši/ např.: *mí-sí ši-pi-ka* "umyj si nohy!"

Grafémy, které reprezentují celé slovo, se nazývají **logogramy**. Některé logogramy mohly sloužit jako identifikátory naznačující sémantickou kategorii následujícího (nebo méně často předcházejícího) slova; nazývají se **determinativy**, např. před jména bohů se kladl grafém AN "bůh", před jména stromů a dřevěných předmětů grafém GIŠ "dřevo", za místní jména se kladl grafém KI "země".

Grafémy reprezentující části slov se tradičně nazývají slabičné znaky neboli **syllabogramy**. Z lingvistického hlediska se však ve všech případech nemusí jednat o skutečnou slabiku: slovo, které je psáno *ši-in-nu-um*, se ve skutečnosti skládá ze dvou slabik /šin/ a /num/.

Syllabogramy mohly také sloužit jako tzv. **fonetické komplementy**, jejichž funkcí bylo zajistit jednoznačnost interpretace předcházejícího grafému. Stály většinou za logogramy a zopakovaly např. poslední slabiku nebo pouze vokál na konci slova (např. *ana* AN-*nim*, interpretujeme jako *ana Anim* "Anovi", *aššum* AN-*lim*, interpretujeme jako *aššum ilim* "kvůli bohu" nebo *ša* AN-*e u* KI-*tim*, interpretujeme jako *ša šamê u eršetim* "nebes a země"). Pouze výjimečně byly fonetické komplementy užívány u grafému typu KVK, např. *aš-tap-ap-ra-ku* (výslovnost /aštapraku/) "poslal jsem ti".

Počet grafémů, které byly používány ve starobabylonském období,

závisel především na typu textu. Např. Ĥammu-rabiho kancelář používala v dopisech jen asi 200 grafémů a v Ĥammu-rabiho zákonech, v nichž je místy převzat i archaičtější způsob psaní, je užito 241 grafémů. V některých literárních textech se objevuje minimum logogramů a počet grafémů je velmi nízký (např. v eposu o Atram-Ĥašisovi je doloženo pouze 119 grafémů).

2.2 Transliterace

Kromě zhotovování autografií (překreseb) a fotografií klínopisných tabulek se text přepisuje (transliteruje) do latinky. Při transliteraci se spojují interpretované hodnoty grafémů v jednom slově pomlčkami: *a-bu-um* "otec".

Transliterovaný text se ve starobabylonštině píše kurzivou, předpokládané sumerské čtení logogramů se píše velkými písmeny. V logogramech, které se skládají z více grafémů, jsou jednotlivé grafémy v transliteraci spojovány tečkou.

Determinativy se v transliteraci tradičně píší nad úroveň řádky (ÍD*Pu-rattu* "(řeka) Eufrat"). V této učebnici se determinativy píší velkými písmeny (v předpokládané sumerské podobě) a jsou odděleny dvojtečkou od slova, ke kterému patří, např. DINGIR:*Marduk* nebo zkráceně D:*Marduk* "(bůh) Marduk", ÍD:*Purattu* "(řeka) Eufrat". Fonetické komplementy se kládou v přepisu rovněž nad úroveň řádky (A.ŠĀ^{-am}) nebo se napojují pomlčkou: A.ŠĀ^{-am} "pole", čti *eqlam* - akus. sg. Text, který je doplněn na poškozeném místě, se vkládá do hranatých závorek: [*ar-nam e-mi-id*], návrh na doplnění opomenutého grafému se vkládá do špičatých závorek: *še-eh<-he>-er-ta*. Přebytné grafémy se vkládají do dvojitých špičatých závorek: *še-a-am ša i-na <<ša i-na>>*.

2.2.1 Polyfonie grafémů

Většina grafémů mohla být v závislosti na kontextu interpretována několika způsoby. Některé grafémy se mohly číst buď jako logogramy nebo jako sekvence VK, KV, KVK nebo V (např. grafém UD se četl jako logogram *ūnum* "den" nebo jako sekvence /*ud, ut, uť, tam, píř*/; grafém IGI se četl *īnum* "oko", ale častěji se vyskytoval jako sekvence /*ši, lim*/, ap. Naproti tomu existují grafémy, jejichž interpretace je naprosto jednoznačná (např. grafém AM pouze pro /*am*/) nebo téměř jednoznačná (např. grafém E pro /*e*/, ale ojediněle také jako logogram *ikūm* "příkop, násep").

2.2.2 Homofonie

Stejnou sekvenci hlásek bylo obvykle možno zapsat několika způsoby, např. k zápisu sekvence /ur/ se mohly použít dva různé grafémy:

K odlišení těchto grafémů v transliteraci byl vyvinut jednotný systém označování grafémů, který vychází z novoasyrských textů (Thureau-Dangin 1926). Pokud je sekvence hlásek /ur/ zapsaná pomocí prvního z obou grafémů, transliteruje se jako ur_1 . Pokud je zapsána druhým z obou grafémů, transliteruje se jako ur_2 , podobně např. sekvence /pa/ je v transliteraci označena:

jako pa_1 , je-li zapsána grafémem PA
jako pa_2 , je-li zapsána grafémem BA

Podobně sekvence /sa/ mohla být zapsána pomocí jednoho z tří grafémů a označena:

jako sa_1 , je-li zapsána grafémem SA
jako sa_3 , je-li zapsána grafémem ZA
jako sa_6 , je-li zapsána grafémem ŠAG₅

Index 1 se v transliteraci neoznačuje, indexy 2 a 3 se většinou nahrazují diakritickými znaménky: index 2 čárkou nad vokálem (např. *pá*) a index 3 obrácenou čárkou (např. *pà*).

2.3 Transkripce

Text zapsaný klínovým písmem je také možné převádět do transkripce, tj. přepsat slova podle jejich předpokládaného znění bez oddělování jednotlivých grafémů pomlčkami (*abum*, *awilum*). Při použití transkripce se však ztrácí informace o tom, jakými grafémy byl text zapsán, a proto vědci dávají v textových edicích přednost transliteraci. S transkripcí se lze setkat v gramatických či literárních výkladech.

2.4 Grafémy reprezentující sekvence V, VK, KV a KVK

Grafémy typu VK, KV a KVK nevyjadřovaly důsledně opozici mezi znělými a neznělými, případně emphatickými hláskami, např.:

- grafém GIŠ reprezentoval /iz, is, iṣ/
 grafém BA reprezentoval /ba, pa/
 grafém KAB reprezentoval /kab, kap/

Většinou se kromě opozice /in/ — /en/, /iṣ/ — /eṣ/ používalo stejných grafémů pro sekvence iK a eK:

- grafém IB reprezentoval /ib, eb/
 grafém ID reprezentoval /id, ed/

U grafémů typu KV neexistovaly, kromě sekvencí /be, te, še, me, ne/ zvláštní grafémy pro vyjádření opozice Ki — Ke:

- grafém DI reprezentoval /di, de/
 grafém LI reprezentoval /li, le/

2.5 Logogramy

Logogramy se mohly skládat z více grafémů:

- É.GAL = *ekallum* "palác"
 TUR.UŠ = *aplum* "dědic"
 NÍG.GA = *makkūrum* "majetek"
 MAŠ.EN.GAG = *muškēnum* "muškén"

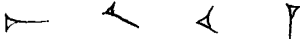
Logogramy mohly mít několik čtení, např.

- grafém AN : *ilum* "bůh", *anum* "(bůh) An", *šamû* "nebe"
 grafém UD : *ūmum* "den", *šamšum* "slunce", *šamaš* "(bůh) Šamaš"
 grafém KUR : *mātum* "země", *šadûm* "hora"
 grafém MU : *šattum* "rok", *šumum* "jméno"

2.5.1 Důležité logogramy

GRAFÉM		ČTENÍ	V ÝZNAM
	KI	<i>eršetum</i>	"země, půda"
	IGI	<i>īnum</i>	"oko"
	BI	<i>šikarum</i>	"pivo"
	GIŠ	<i>išum</i>	"dřevo, strom"
	GAL	<i>rabûm</i>	"velký"
	ŠE	<i>še'um</i>	"obilí"
	LU	<i>immerum</i>	"ovce"
	ENGAR	<i>ikkarum</i>	"rolník"
	LÚ	<i>awīlum</i>	"člověk"
	NUMUN	<i>zērum</i>	"sémě, potomstvo"
	AMA	<i>ummum</i>	"matka"
	URU	<i>ālum</i>	"město"
	GÌR	<i>šēpum</i>	"noha"
	ITI	<i>warḥum</i>	"(kalendářní) měsíc"
	DUMU	<i>mārum</i>	"dítě, syn"
	GIŠ:KIRI ₆	<i>kirûm</i>	"zahrada"
	NU.GIŠ:KIRI ₆	<i>nukaribbum</i>	"zahradník"
	É.GAL	<i>ekallum</i>	"palác"
	IBILA	<i>aplum</i>	"dědic, syn"
	NÍG.GA	<i>makkūrum</i>	"majetek"

Nejdříve jsou řazeny všechny grafémy začínající **vodorovnými vrypy**, po nich následují grafémy začínající **šikmými vrypy**, **úhlovými** a nakonec **kolnými vrypy**:

Každý grafém má své číselné pořadí (číslo) a svůj název (zapisuje se velkými tiskacími písmeny), podle něhož se cituje. Např. grafém sestávající z jediného vodorovného klínku má č. 1 a má název AŠ; grafém tvořený třemi malými úhlovými klínky má č. 366 a název KUR.

Protože jsou seznamy grafémů tradičně řazeny podle novoasyrské podoby grafémů (1. tis. př. Kr.), rozhodli jsme se v této učebnici zpracovat grafémy do seznamu podle starobabylonské podoby. Seznam grafémů, které se vyskytují ve cvičeních a ukázkách, je zařazen v příloze.

2.8 Výuka klínového písma

Při výuce klínového písma ve starobabylonských písařských školách se používaly jakési slabikáře obsahující seznamy grafémů seřazených podle kvality vokálu do skupin. Pořadí vokálů bylo neměnné: *u, a, i* (např. *tu, ta, ti, ug, ag, ig*). Písařští žáci se nejprve naučili grafémy typu KV, V, VK a KVK. Teprve když si osvojili tyto grafémy, začali se učit méně obvyklé grafémy typu KVK obsažené v osobních jménech a nakonec logogramy.

Systém výuky používaný ve starobabylonských školách je ovšem z našeho hlediska značně nepraktický, neboť dává přednost výuce znaků podle jejich čtení, což neumožňuje žákům fixovat znaky na základě jejich grafické podoby a vystříhat se tak případné záměny podobných grafémů.

V následujících cvičeních jsou grafémy řazeny do skupin podle ustáleného systému, jenž vyplývá z jejich vnější podoby. Nejprve se tudíž probírají grafémy začínající jedním vodorovným tahem (viz 2.7). Tento způsob výuky umožňuje průběžně poukázat na podobné grafémy a zabránit tak již v zárodku jejich možné záměně.

I. Grafémy začínající jedním vodorovným tahem

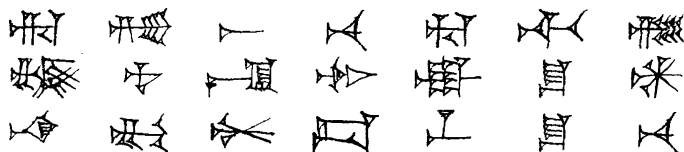
𐎀	aš	𐎁	na
𐎁	ru	𐎂	ti
𐎂	uš	𐎃	bar
𐎃	ag/k/q	𐎄	ḥu
𐎄	šu	𐎅	ri/e
𐎅	nu	𐎆	gi/e
𐎆	ḥal	𐎇	zi/e
𐎇	an	𐎈	nam
𐎈	ḥa	𐎉	mu
𐎉	be	𐎊	d/t/tim

Pozor na podobnost těchto grafémů!

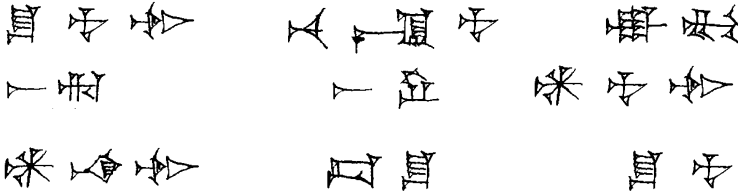
𐎇	an	—	𐎆	ḥal
𐎄	ḥu	—	𐎅	ri/e
𐎆	gi/e	—	𐎇	zi/e

Cvičení I:

Čtěte jednotlivé znaky:

Čtěte slova (jsou zde oddělena mezerou):

Přepis I:

<i>ri, gi, aš, be, ħu, ti, zi,</i>	<i>šu-nu-tim, be-en-nu, aq-mu</i>
<i>nam, nu, en, tim, ag, šu, an,</i>	<i>aš-ri, aš-ru, an-nu-tim</i>
<i>na, mu, ħal, uš, bar, šu, be</i>	<i>an-na-tim, uš-šu, šu-nu</i>

II. Grafémy začínající dvěma paralelními vodorovnými tahy

	<i>tab/p</i>		<i>al</i>
	<i>ab/p</i>		<i>il</i>
	<i>ši/e</i>		<i>bi</i>
	<i>um</i>		<i>pa</i>
	<i>k/qu</i>		<i>iz/s/š, ez/s/š</i>
	<i>ta</i>		<i>d/t/ṭ</i>
	<i>šum</i>		<i>am</i>
	<i>ad/t/ṭ</i>		<i>ma</i>
	<i>ṭup</i>		<i>d/ṭa</i>
	<i>si/e</i>		<i>ig/k/q, eg/k/q</i>
			<i>id/t/ṭ, ed/t/ṭ</i>

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	um	—		tup	
	šum	—		bi	
	pa	—		iz/s/š	
	da		id		ig

Cvičení II:

Přepis II:

at-ta, at-ti, šu-nu
 at-ti-na, aš-ru-um
 ab-nu-um, aš-šum, še-nam
 bi-tum, še-ru-um, pa-na-am
 bi-ti-iq-tum, ḫal-qum
 aq-bi, iq-mu, iq-bi
 il-mu, bi-ta-am, ma-na
 id-da-ak, al-pa-am

III. Grafémy začínající třemi a čtyřmi vodorovnými tahy

	<i>i</i>		<i>áš/s</i>
	<i>ra</i>		<i>ú</i>
	<i>ne</i>		<i>g/qal</i>
	<i>ga</i>		<i>b/pur</i>
	<i>ša</i>		<i>g/k/qir</i>
	<i>kàr, qar</i>		<i>e</i>
	<i>iš</i>		<i>ja</i>

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	<i>kàr, qar</i>	—		<i>b/pur</i>
	<i>ga</i>	—		<i>bi</i>
	<i>ša</i>	—		<i>ta</i>

Cvičení III:

Přepis III:

ja-ti, aš-pur, i-na, i-qał,
 e-re-šum, ra-šu-um,
 ra-mu-um, e-mu-qum, e-gi,
 ra-ga-mu-um, i-ra-am-mu-ú,
 ga-am-ru-um, i-qa-r-ra-ab,
 e-še-ru-um, e-bur-ru-um
 ša-at-tum, i-gir-ru-ú

IV. Grafémy začínající šikmými tahy

a) Grafémy začínající dvěma šikmými tahy

	<i>ba</i>		<i>ub/p</i>
	<i>zu</i>		<i>i/em</i>
	<i>su</i>		<i>te</i>
	<i>ka</i>		<i>ud/t/ť</i>
	<i>ug/k/q</i>		<i>di/e, ři/e</i>
	<i>az/s/š</i>		<i>ki/e, qí/é</i>
	<i>ři/e</i>		<i>b/pu</i>
	<i>kam</i>		<i>din</i>
	<i>a/e/i/uř</i>		<i>lam</i>
	<i>řar</i>		

b) Grafémy začínající třemi a čtyřmi (zpravidla krátkými) šikmými tahy

	<i>kur</i>		<i>lum</i>
			<i>t/ťar</i>

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	zu	—		su	
	ug/k/q	—		az/s/š	
	ħi/e	—		ud/t/ṭ	
	di/e, ṭi/e	—		ki/e, qí/é	
	te	—		i/em	
	kam		a/e/i/uḫ		ḫar

Cvičení IV:

Přepis IV:

*id-di, ba-nu-ú-um, ba-lum,
 di-nu-um, di-nam, id-din,
 gi-im-ru-um, i-pa-aṭ-ṭar,
 nu-kur-tum, ka-as-pu-um,
 i-pu-uš, il-ki-im, pu-uḫ-ru-um,
 aḫ-ḫi-i, ik-ru-ub, su-uq,
 su-pu-ú, um-ta-ṭi, il-kam,
 mu-ut-ta-tum, na-ap-ḫa-ar*

V. Grafémy začínající jedním až dvanácti úhlovými klínky

	eš		ul
	še		mi
	uz/s/š		nim
	li/e		ši
	tu		ar
	in		ù
	šar		wa/e/i/u

Pozor na podobnost těchto grafémů !

	ar	—————		ù
	ši	—————		wa/e/i/u
	eš	—————		še
	tu	—————		li/e
	nim	—————		te

Pozor též na grafémy, jejichž části se mohou číst jako samostatné znaky!

	še	+		hu	—————		uz/s/š
	ši	+		ri	—————		ar
	še	+		ša	—————		li/e

Cvičení V:

Přepis V:

*mi-ša-ru-um, ši-in-nu-um,
 i-pa-ar-ra-as, ši-in-nam,
 šar-ru-um, šar-ra-tu-um,
 ša-ar-ru-ú, ul i-šu,
 le-e-tu-um, li-i-tum,*

*i-na e-zi-bi-im, e-li,
 uz-nu-um, aḫ-ḫu-ú, ù,
 ma-ar-ru-ú, eš-šu-ú-tu-um,
 wa-ar-ki, ba-lum wa-ar-di-im,
 uš-te-eš-še-ru-ú, ši-i*

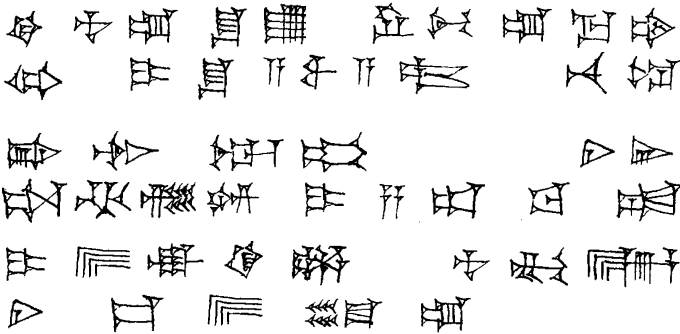
VI. Grafémy začínající kolmými tahy

	me		i/er
	gu		a
	el		z/ša
	d/taṃ		sa
	ni		un
			é

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	<i>ni</i>		<i>i/er</i>
	<i>a</i>		<i>z/ša</i>
	<i>sa</i>		<i>é</i>

Cvičení VI:

Přepis VI:

*di-nu-um šu-ú ru-gu-um-ma-am
 ul i-šu, a-wa-a-tum, be-el
 bi-tim, dam-qum, ni-ir
 ta-ḫa-zi-im, i-ša-ab-ba-at,
 i-sa-ak-ki-il, nu-mu-un,
 ni-is-sa-tu-um*

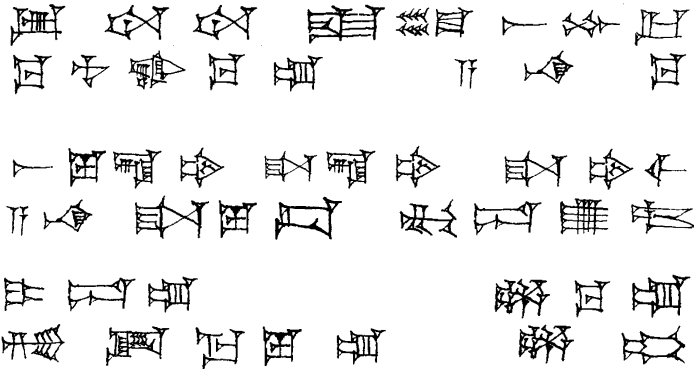
VII. Grafémy tvořící uzavřený obrazec (čtverec, obdélník)

	<i>ib/p, eb/p</i>		<i>lu</i>
	<i>ur</i>		<i>du</i>
	<i>ku</i>		<i>la</i>

Pozor na podobnost těchto grafémů!

	<i>ib/p, eb/p</i>	—		<i>ur</i>
	<i>ku</i>	—		<i>ma</i>
	<i>du</i>	—		<i>uš</i>

Cvičení VII:

Přepis VII:

*ip-te-te, iš-tu, aš-pu-ur,
 ku-nu-uk-ku-um, a-na-ku,
 aš-lu-la-am, ša-la-am ša-am-ši,
 a-na ša-lu-uš, mu-du-ú-tum,
 i-du-um, il-ku-um,
 gi-it-ma-lu-um, il-kum*